

Využitie programu Hot Potatoes na rozvíjanie komunikatívnej kompetencie v policajnej praxi

Anotácia: Jazyková kompetencia sa v Slovenskej republike ako členskom štáte EÚ stále viac dostáva do popredia takmer v každej oblasti života, nevynímajúc policajné zložky. V tejto súvislosti vznikajú otázky ohľadne prístupov a rozširovania možností vo vzdelávaní cudzích jazykov. Rovnako ako potreba jazykovej kompetencie rastie aj potreba ovládania informačných technológií, čo nadväzne ponúka rôzne možnosti ich využitia, napríklad aj vo vzdelávaní cudzích jazykov.

Kľúčové slová: softvér Hot Potatoes, komunikatívna kompetencia, informačno-komunikačné technológie (IKT), dištančné vzdelávanie, multimediálny študijný materiál.

Európska únia pokladá znalosť cudzieho jazyka za nevyhnutnú súčasť vzdelanostnej výbavy každého jedného človeka. Viacjazyčnosť sa stala neoddeliteľnou súčasťou európskej identity. Okrem materinského jazyka nám už nestačí ovládať len jeden cudzí jazyk. Podľa návrhu uznesenia Európskeho parlamentu o opatreniach na podporu viacjazyčnosti a jazykového vzdelávania v Európskej únii je nevyhnutné, aby každý občan EÚ okrem svojho materinského jazyka prakticky ovládal aspoň dva cudzie jazyky¹. Na základe analýzy potrieb u príslušníkov PZ zaradených v priamom výkone poriadkovej polície, kriminálnej polície, dopravnej polície, krízového manažmentu a u vyšetrovateľov, vykonanej v rámci medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy – Jazykové moduly pre vybrané služby Policajného zboru (VÝSK. 165), riešiteľský tím zistil, že príslušníci PZ nemajú dostatočné možnosti kontinuálneho rozvoja komunikatívnej kompetencie v cudzom jazyku. Daná situácia priamo núka možnosť riešenia vo forme dištančného vzdelávania pomocou informačno-komunikačných technológií (IKT).

IKT výrazne a neustále ovplyvňujú chod celej spoločnosti. Zanechali výraznú stopu aj vo vyučovacom procese, do ktorého vniesli nové elementy. IKT sa podpísali pod vznik viacerých nových koncepcií výučby. Nový udaný smer výrazne ovplyvnil aj vyučovací proces cudzích jazykov. Podnietil vznik novej koncepcie Computer Assisted Language Learning – CALL (*počítačom podporovaná výučba jazykov*)². Táto koncepcia zahŕňa celú škálu prístupov výučby cudzích jazykov od tradičných vo forme rôznych drilov, typických pre 60-te roky cez komunikatívny prístup až ku dnešnej podobe vo forme blogov, sociálnych sietí, interaktívnych tabulí, rôznych multimédií atď. Spoločné pre túto koncepciu je využívanie počítačovej technológie ako pomôcky pri prezentovaní, utvrdzovaní a hodnotení učiva, zvyčajne vrátane interaktívneho elementu³.

Zo spomínanej analýzy potrieb vyplynulo, že až 65,2 % príslušníkov PZ na Slovensku nemá príležitosť na rozvoj cudzojazyčných zručností. Analýza bola realizovaná aj v Českej republike a Maďarsku, kde sa ukázalo, že situácia je opačná, pretože až 80 % príslušníkov PZ v ČR a 64 % príslušníkov PZ v Maďarsku má príležitosť na ďalší rozvoj cudzojazyčných zručností. Na základe týchto skutočností sa Katedra jazykov APZ v spolupráci s výskumným a riešiteľským tímom vedeckovýskumnej úlohy rozhodla ponúknuť príslušníkom PZ v SR

¹FERENČÍKOVÁ, P. *Rozvoj rečových zručností vo vyučovacom procese cudzích jazykov na APZ: dizertačná práca*. Bratislava : Akadémia PZ, 2010, s. 7.

²FERENČÍKOVÁ, P., ŠTEVÁNKOVÁ, D. Nenahradiťnosť „ľudského elementu“ v IKT pri výučbe cudzích jazykov. In *Cudzí jazyky v Európskej únii III: zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 3. apríla 2012*. Bratislava : Akadémia PZ, 2012, s. 28.

³DAVIES, G. *CALL (computer assisted language learning)*. [online]. 2013. [cit. 2013-06-12]. Dostupné na internete: <https://www.llas.ac.uk/resources/gpg/61>.

a študentom APZ kompaktný študijný materiál vo forme DVD. Tento výstup vedeckovýskumnej úlohy sleduje rozšírenie diapazónu metód v rámci celoživotného cudzojazyčného vzdelávania v cudzom jazyku, predovšetkým policajtov v praxi, ale aj študentov policajných škôl, zdokonalenie jazykových zručností a celkové zvyšovanie úrovne ich cudzojazyčnej komunikatívnej kompetencie.

Obsahom interaktívneho DVD budú jednotlivé vzdelávacie moduly zamerané na oblasti poriadkovej polície, kriminálnej polície, dopravnej polície, vyšetrovania, krízového manažmentu a trestného práva, zdokonaľujúce komunikatívne kompetencie v anglickom jazyku. Budú zahŕňať v anglickom a slovenskom jazyku slovnú zásobu a frázy s nahrávkami, odborné texty a rôzne cvičenia na úrovni B1/B2, reflektujúce situácie typické pre príslušnú policajnú službu. Edukačný materiál bude spracovaný taktiež elektronicky vo forme webového portálu, prístupného na intranete MV SR. Z technického hľadiska na tvorbu cvičení vedeckovýskumný riešiteľský tím používa softvér Hot Potatoes, známy v slovenčine aj ako „horúce zemiaky“.

Výstupný materiál vo forme interaktívneho DVD okrem komunikatívnej kompetencie anglického jazyka rozvíja teda aj ďalšiu kľúčovú kompetenciu – digitálnu kompetenciu alebo schopnosť interaktívne používať informačno-komunikačné technológie. V súvislosti s aplikovaním IKT P. Ferenčíková a D. Števíanková upozorňujú, že len čo má vyučujúci k dispozícii a využíva kompletnú koncepciu a multimedialný študijný materiál vo vyučovacom procese, „môže výrazne profitovať, a to najmä vďaka skutočnosti, že študenti samotní sa do značnej miery stávajú priamo zodpovední za zdokonaľovanie sa v cudzom jazyku. Vyučujúci sa stáva facilitátorom a pozorovateľom študijného procesu. Podotýkajú, že „študenti dokážu ešte výraznejšie profitovať ako vyučujúci. Okrem vycibrenia a zdokonalenia celkovej komunikatívnej kompetencie poskytuje študentom možnosť zamerať sa aj na samotný proces učenia sa. Študenti majú pod väčšou kontrolou svoje učenie sa, sami si organizujú učenie sa, rozhodujú, do akej miery a ktorým aktivitám sa venujú atď. Ďalším podstatným prínosom je aj celkový rozvoj osobnosti študenta nenúteným spôsobom. Prirodzene sa z nich stávajú „independent learners“ so širokým rozhľadom.“

Aj I. Nováková a M. Binderová na základe vlastných skúseností konštatujú, že „pre dospelých študentov je prínosom, keď sa naučia postupovať v štúdiu bez závislosti od učiteľa, triedy a učebnice. Edukanti v bežnom živote v prevažnej miere chápu počítač ako zdroj zábavy, a ak dostanú vhodne spracovanú učebnú pomôcku na učenie sa odborného anglického jazyka, ktorá okrem monotónnych drilovacích cvičení bude stimulovať rozprávanie v cudzom jazyku, pocit zábavy bude pretrvávať aj pri učení sa odborného anglického jazyka. Vďaka zaujímavej grafickej úprave a autentickejšiemu použitému jazyku sa zvyšuje motivácia študentov a šanca, že študent si jazykové zručnosti osvojí lepšie. Zrozumiteľné inštrukcie k cvičeniam a rôznorodé komunikatívne úlohy vytvárajú predpoklady na efektívne a vhodné používanie cudzieho jazyka študentmi v cieľovej situácii.“

Pretože využiteľnosť v praxi je – aj napriek mnohým výhodám, ktoré IKT a predovšetkým počítač vnášajú do výchovno-vzdelávacieho procesu, – pre mnohých pedagógov z rôznych dôvodov stále výzvou, rozhodli sme sa ukázať možnosti vrátane názorných ukážok, ako využiť program Hot Potatoes.

Hot Potatoes je voľne dostupný program určený predovšetkým pre učiteľov na precvičenie učiva v modernej podobe prostredníctvom IKT, ale je využiteľný aj na rôzne iné účely či projekty. Bol vytvorený výskumným a vývojovým tímom na Univerzite vo Viktórii, v Britskej Kolumbii. Po prvýkrát bol spustený vo verzii 2.0 v septembri 1998 na konferencii EuroCALL⁴ v belgickom meste Leuven. Vďaka spoločnosti Half-Baked Software Inc., ktorá

⁴ EUROCALL, plným názvom European Association for Computer Assisted Language Learning, je nezisková vzdelávacia asociácia, zaoberajúca sa podporou využívania informačných a komunikačných technológií vo výučbe a učení sa cudzích jazykov. *European Association for Computer Assisted Language Learning*. [online].

softvér spravuje, je od októbra 2009 voľne šíriteľný. Pre prácu s programom je nutné si ho nainštalovať do počítača. Kompletná verzia programu je dostupná na stiahnutie na oficiálnej webovej stránke v časti “Downloads“. Verzia Hot Potatoes pre Windows je označená ako 6.3, verzia pre prostredie Java ako 6.1.

Obr. č. 1: Program Hot Potatoes so svojimi piatimi aplikáciami

Súbor Hot Potatoes obsahuje spolu šesť aplikácií nazvaných JQuiz, JCross, JMix, JMatch, JCloze a The Masher. Pomocou prvých piatich, ktorých pôvodné anglické názvy sme pre potreby výstupov vedeckovýskumnej úlohy voľne preložili do slovenčiny ako kvíz (JQuiz), krížovka (JCross), slovosled (JMix), priradovanie (JMatch) a doplňovanie (JCloze), je možné tvoriť päť typov interaktívnych cvičení vhodných na opakovanie a upevňovanie učiva a tiež na samoštúdium.

Aplikácia JQuiz /kvíz/ je vhodná na tvorbu testovacích otázok s výberom odpovedí z viacerých možností alebo s možnosťou odpovede áno/nie a tiež na vytváranie úloh, kde je potrebné odpoveď doplniť. V rámci riešenia vedeckovýskumnej úlohy sú cvičenia tohto typu používané najmä na precvičovanie slovnej zásoby, kde má riešiteľ za úlohu k uvedenému anglickému výrazu vybrať z viacerých možností napr. jeho slovenský preklad alebo výraz s podobným či opačným významom. Tento typ cvičenia je vhodný aj na overenie porozumenia fráz a prečítaného textu (pozri obr. č. 2).

Cvičenia vo forme krížovky je možné vytvoriť aplikáciou JCross /krížovka/. Po zadaní slov, ktoré majú byť v krížovke, program dokáže automaticky vytvoriť mriežku. Po kliknutí na číslo hľadaného výrazu sa zobrazí pomocník obyčajne vo forme definície hľadaného výrazu. Riešiteľský tím používa tento typ cvičení predovšetkým na precvičovanie slovnej zásoby (pozri obr. č. 3).

Na cvičenia na usporadúvanie slov do viet so správnym slovosledom je určená aplikácia JMix /slovosled/, ktorá slová vo vete pomieša, čím sa vytvorí tzv. motanica. Pri zdokonaľovaní komunikatívnej kompetencie príslušníkov PZ sa táto aplikácia využíva na precvičovanie správneho štruktúrovania vety (pozri obr. č. 4).

Aplikácia JMatch /priradovanie/ slúži na tvorbu cvičení na priradovanie, resp. spájanie dvojíc pojmov, pričom môže ísť o spájanie slov, obrázkov so slovami či textami, prípadne spájanie textov, slovných výrazov a pod. (pozri obr. č. 5).

Pomocou aplikácie JCloze možno vytvárať rôzne doplňovacie cvičenia, kde sa do medzier dopĺňajú chýbajúce slová, resp. slovné **spojenia výrazy**. Tie sa môžu dopĺňať výberom z ponúknutých možností alebo na základe pomocníka, napr. vo forme definície chýbajúceho výrazu. Pri riešení vedeckovýskumnej úlohy sa pomocou tohto typu cvičení precvičuje správne porozumenie výrazov (pozri obr. č. 6).

Šiesta aplikácia The Masher, v preklade akýsi “spojovateľ“, umožňuje vzájomné prepájanie cvičení medzi sebou do súvislých blokov. Na jeho správne fungovanie je však nutné zakúpenie licencie. Cvičenia sa ale medzi sebou dajú prepájať aj iným spôsobom, na základe využitia pokročilejších možností konfigurácie.

Na ilustráciu, ako cvičenia môžu vyzeráť vo finálnom spracovaní, sme vybrali niekoľko ukážok konkrétnych cvičení pripravovaných pre potreby dopravnej polície v rámci medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy Jazykové moduly pre vybrané služby Policajného zboru (VÝSK. 165).

Dopravná polícia - Vozidlo/Bežné situácie na ceste

ČÍTANIE S POROZUMENÍM - Kvíz 4/7

Na základe textu rozhodnite, či sú vety pravdivé (True), alebo nepravdivé (False).

VIDEO CAMERAS FOR PROVING INNOCENCE

More and more British motorists are installing video cameras in their cars to protect themselves against being falsely blamed for causing crashes. So-called 'dash-cams' are already used in police vehicles and lorries. They record high-quality digital footage of the road ahead, even at night, and important clips can be saved on to memory cards. The video footage can help motorists to prove that they were not at fault in the event of a collision and can also be useful to support an insurance claim. These small devices, just a couple of inches long, powered by batteries or car lighter sockets, cost up to £300.

[Show all questions](#)

1 / 4 =>

British motorists are installing video cameras in their cars to help prove their innocence.

A. ☐ True

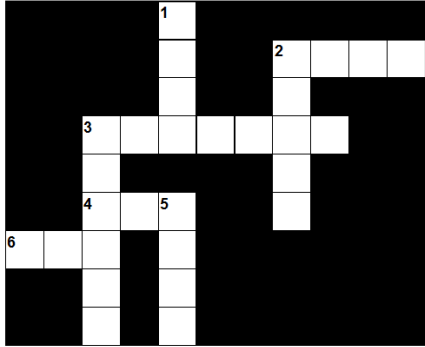
B. ☐ False

Obr. č. 2: JQuiz /kvíz/. Cvičenie na porozumenie prečítaného textu na posúdenie, či ide o pravdivé, alebo nepravdivé tvrdenia.

Dopravná polícia - Nehoda

SLOVNÁ ZÁSoba - Križovka 2/2

Kliknite na číslo v križovke a doplňte vhodný výraz. Kliknutím na tlačidlo "Hint" získate jedno písmeno hľadaného výrazu. Tým sa však znižuje počet dosiahnutých bodov. Na kontrolu vašich odpovedí kliknite na tlačidlo "Check".

[Check](#)

Obr. č. 3: JCross /križovka/

Dopravná polícia - Vozidlo/Bežné situácie na ceste

FRÁZY - Slovosled 8/9

Vytvorte vety so správnym slovosledom. Klikajte na výrazy v takom poradí, v akom za sebou nasledujú vo vete. Kliknutím na tlačidlo "Hint" získate nasledujúci výraz. Tým sa však znižuje počet dosiahnutých bodov. Na kontrolu vašich odpovedí kliknite na tlačidlo "Check".

Check

Undo

Restart

Hint

properly . wheels been The have not fitted

Obr. č. 4: JMix /slovosled/

Dopravná polícia - Kontrola

SLOVNÁ ZÁSOBA - Priradovanie 2/8

Vytvorte zmysluplné výrazy. Z možností ponúknutých na pravej strane zachyťte myšou výraz a potiahnite ho k zodpovedajúcemu výrazu naľavo. Na kontrolu vašich odpovedí kliknite na tlačidlo "Check".

Check

ignition

gun

blood

rest

safety

vehicle

unroadworthiness

licence

equipment

test

key

area

Obr. č. 5: JMatch /priradovanie/

Dopravná polícia - Pravidlá

FRÁZY - Dopĺňovanie 1/2

Doplňte chýbajúci výraz. Kliknite na tlačidlo [?] a uvidíte vysvetlenie chýbajúceho výrazu. Kliknutím na tlačidlo "Hint" získate jedno písmeno hľadaného výrazu. Tým sa však znižuje počet dosiahnutých bodov. Na kontrolu vašich odpovedí kliknite na tlačidlo "Check".

1. It is necessary to have a [?] if you want to drive on the motorway.
2. Driving under the influence of alcohol is strictly [?].
3. Before you rejoin the [?] build up speed on the hard shoulder.
4. If the [?] is minor, parties can exchange insurance information.
5. It is absolutely forbidden to continue with damaged [?].
6. [?] are necessary in certain mountainous areas.
7. Vehicles may only stop in [?] in emergencies.
8. The [?] in towns is 50 kilometres per hour.
9. Wear reflective clothing at night or in [?].

Check Hint

Obr. č. 6: JCloze /doplňovanie/. Cvičenie na dopĺňanie výrazov do viet s možnosťou použitia pomocníka.

Program Hot Potatoes má hneď niekoľko výhod z používateľského aj technického hľadiska. Poskytuje veľkú pestrosť a rôznorodosť a pritom nenáročnosť z hľadiska prípravy cvičení. Z jedného a toho istého zadania je možné vytvoriť niekoľko typov cvičení, čo sa týka vizuálneho zobrazenia, ale aj spôsobu riešenia. Pokladáme to za veľké pozitívum, pretože učenie sa stáva pre študenta, resp. riešiteľa, popri štúdiu aj hrou, pretože je nútený prichádzať na rôzne spôsoby riešenia zadaných úloh. Ako sme sa už zmienili, okrem jazykovej kompetencie rozvíja teda aj ďalšiu kľúčovú kompetenciu, digitálnu kompetenciu. Cvičenia sú spracované jednoducho, bez akýchkoľvek prvkov navyše, takže forma zbytočne neodvádza pozornosť riešiteľa. V priebehu samotného procesu riešenia cvičenia disponujú možnosťou pomoci – písmená správnej odpovede, ako aj ďalšími slovnými pomocníkmi. Tým, že sú vyhodnocované automaticky počítačom, riešiteľ okamžite dostáva spätnú väzbu vo forme percentuálneho vyhodnotenia úspešnosti. Zároveň ho program hneď informuje, kde spravil chybu. Môže sa k nej vrátiť a opraviť ju. To samozrejme znižuje celkové skóre, rovnako ako využitie pomoci písmen a iných pomocných prostriedkov.

Po technickej stránke sú cvičenia vytvárané vo formáte html. Je ich teda možné umiestniť na webovú stránku, ale dá s nimi pracovať aj bez prístupu na internet. Cvičenia je tiež možné uložiť na CD/DVD alebo iné pamäťové médium, prípadne vytlačiť ako pracovné listy.

Čo považujeme za skutočnú výhodu programu Hot Potatoes, je jeho využitie v rámci akéhokoľvek predmetu či oblasti vzdelávania. Vďaka jednoduchosti, či už inštalácie, alebo aj samotnej práce s ním tak z hľadiska tvorby cvičení, ako aj z hľadiska ich riešenia, vidíme možnosť jeho širokého uplatnenia v rámci rozširovania portfólia nástrojov osvojovania si a precvičovania vedomostí nielen u študentov, ale aj u odborníkov z policajnej praxe. S týmto programom sa dokáže naučiť veľmi rýchlo pracovať ktokoľvek. Je skutočne jednoduchý aj pre ľudí, ktorí nie sú technicky príliš zdatní.

Z praktického hľadiska pre tých, ktorí vidia reálnu možnosť využívania Hot Potatoes vo svojej praxi, internetové zdroje poskytujú širokú škálu ukážok, odporúčaní a návodov, ako s týmto programom pracovať a čo všetko je možné pomocou neho vytvoriť. Jedným zo spoľahlivých zdrojov je oficiálna stránka <http://hotpot.uvic.ca/index.php>, ktorá v časti

“Tutorials“ ponúka návod spracovaný do podoby reálnych cvičení, a to v rámci všetkých aplikácií. Používateľovi poskytuje názornú ukážku, ako dané cvičenia (konečné výstupy) môžu vyzerat'. Pri prechádzaní návodom má možnosť vidieť, ako sa jednotlivé cvičenia riešia a ako je ich možné použiť ako multimediálny študijný materiál. Pri učení sa, ako s programom pracovať a ako tvoriť cvičenia, je na oficiálnej stránke zaujímavá časť “HotPot sites“ s odkazmi na webové stránky rôznych spoločností, ktoré vo svojej praxi využívajú práve tento softvér. Môže byť užitočné prečítať si praktické rady a nechať sa inšpirovať reálne vytvorenými cvičeniami. PDF manuál v slovenčine pre prácu s týmto programom a tvorbu jednotlivých cvičení krok za krokom a mnoho ďalších praktických rád pre prácu a úpravu cvičení je dostupná na stránke <http://evanet.webnode.sk/ako-na-hot-potatoes/>.

Literatúra

- DAVIES, G. *CALL (computer assisted language learning)*. [online]. 2013. [cit. 2013-06-12]. Dostupné na internete: <<https://www.llas.ac.uk/resources/gpg/61>>.
- European Association for Computer Assisted Language Learning. [online].
- Wikipedia, the free encyclopedia. 2010, [cit. 2013-06-12]. Dostupné na internete: <<http://en.wikipedia.org/wiki/EUROCALL>>.
- FERENČÍKOVÁ, P. *Rozvoj rečových zručností vo vyučovacom procese cudzích jazykov na APZ: dizertačná práca*. Bratislava : Akadémia PZ, 2010. s. 120.
- FERENČÍKOVÁ, P., ŠTEVÁNKOVÁ, D., Nenahradiťnosť „ľudského elementu“ v IKT pri výučbe cudzích jazykov. In *Cudzí jazyky v Európskej únii III: zborník z medzinárodnej vedeckej konferenciekonanej dňa 3. apríla 2012*. Bratislava : Akadémia PZ, 2012, s. 28-29.
- Hot potatoes. [online]. WikiEdu, Školská wiki encyklopédia. 2013, [cit. 2013-06-12]. Dostupné na internete: <http://wiki.svsbb.sk/index.php/Hot_potatoes>.
- NOVÁKOVÁ, I., BINDEROVÁ, M. *Štandardizácia jazykového vzdelávania pre príslušníkov služby hraničnej polície v Európskej únii*. Bratislava : Akadémia PZ, 2013. s. 44. ISBN 978-80-8054-571-0.
- NOVÁKOVÁ, I ., et al. *Jazykové moduly pre vybrané služby Policajného zboru : Projekt medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy*. Bratislava : Akadémia PZ, 2011. s. 4. VÝSK 165.
- SLAŠŤANOVÁ, D., *HOT POTATOES – manuál*. [online]. 2010. [cit. 2013 06-12]. Dostupné na internete: < <http://evanet.webnode.sk/ako-na-hotpotatoes/>>.
- SLAŠŤANOVÁ, D., *Tvorba interaktívnych cvičení s Hot Potatoes-om*. [online]. 2010. [cit. 2013-06-12]. Dostupné na internete: <<http://www.uspesnaskola.sk/tvorba-interaktivnych-cviceni-s-hotpotatoes-om-3/>>.

Key words: Hot Potatoes software, communicative competence, Information and Communications Technologies (ICT), distance learning, multimedia study material

Summary

Good command of a foreign language is a must. Nowadays each citizen of the EU is expected to be able to speak at least two foreign languages. In spite of these facts, police schools in the Slovak Republic have decreased number of English lessons. Consequently police officers lack possibility to develop communicative competence in foreign language. To solve the situation the Department of Foreign Languages at the Academy of the Police Force in Bratislava is working on a research developing new e-learning material for police officers.

The article gives an overview of Computer Assisted Language Learning – CALL, describes its advantages for learners as well as for lecturers. The writers offer tutorial how to use Hot Potatoes software for producing exercises for students. They give examples of different types of exercises developing communicative competence in English language focusing on issues of traffic police.

Ing. Anna Bartková
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra jazykov
e-mail: anna.bartkova@minv.sk

Mgr. Petra Ferenčíková, PhD.
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
Katedra jazykov
e-mail: petra.ferencikova@minv.sk

Recenzent: Mgr. Martina Binderová, PhD.